

Ajankohtaista

Intohimolla ja rohkeudella tieteenalarajojen yli: Pohjois-Amerikan tutkimuksen professori Benita Heiskanen haastattelu

Latinonyrkkeilijän kehon tilallisuus, Yhdysvaltain ja Meksikon raja-alueen huumesodan väkivaltaisuuDET, Teksasin osavaltion aseenkantolain vaikutukset kokemuksiin yliopistokampuksella, arkikokemukset Havannan kaupunkikuvan visuaalisesta muutoksesta 2010-luvun Kuubassa ja suomalaisen jääkiekkokulttuurin syväluotaamista. Professori Benita Heiskanen tutkimuskohteet osoittavat kuinka monipuolisten aihepiirien pariin ennakkoluuloton, ilmiöpohjainen into Pohjois-Amerikan tutkimukseen voi tutkijan viedä.

Benita Heiskanen on monelle suomalaiselle mediasta tuttu kasvo Yhdysvaltain historian, yhteiskunnan ja kulttuurin kommentaattorina ja Suomen Kuvalehden kolumnistina. Vuodesta 2014 alkaen Heiskanen on johtanut Turun yliopistoon perustettua Pohjois-Amerikan tutkimukseen erikoistuvaa John Morton -keskusta, jossa hän on toiminut vuoden 2019 alusta Pohjois-Amerikan tutkimuksen professorina. Maaailmanlaajuisestikin Pohjois-Amerikan tutkimukseen keskittyviä professuureja on tarjolla vähänlaisesti, minkä vuoksi Heiskanen kokee olevansa etuoikeutettu saadessaan tehdä alaan liittyvää uutta luovaa tutkimusta ja opetusta päivätyökseen, ja vieläpä kotikaupungissaan.

Heiskanen polku professoriksi Turkuun on kulkenut useiden yliopistojen ja monenlaisten työtehtävien kautta, mutta kaikkia valintoja on yhdistänyt intohimo tieteidenväliseen tutkimukseen ja rohkeus ottaa riskejä. Tämä näkyi jo perustutkintovaiheessa, jolloin Heiskanen opiskeli Tampereella englannin kieltä. Hän valitsi avarakatsaisesti sivuaineikseen Yhdysvaltain tutkimusta, sosiaaliantropologiaa ja tiedotusoppia. Heiskanen kertoo, että hänen ohjaajansa olivat yhdistelmästä kauhuissaan ja patistivat perinteisempiin valintoihin. Valmistuminen lama-aikaan sisälsi haasteita, mutta Heiskanen päätyi lopulta kolmeksi vuodeksi töihin Tampereen yliopistolle: ensin kansainvälisten asioiden yksikköön ja sitten koordinaattoriksi Pohjois-Amerikan tutkimuksen yksikköön. Järjestäessään tutkimusalaan

liittyviä tapahtumia ja koordinoidessaan siihen liittyvää tutkijakoulua Heiskanen alkoi miettiä, voisiko tämä ala olla myös hänelle oikea valinta. Alkuperäinen ajatus oli jäädä tohtoriopiskelijaksi Tampereelle, mutta lopulta Heiskanen päätyi hakemaan Fulbright-stipendiä jatko-opintoihin Yhdysvaltain tutkimuksen laitokselle Texasin yliopistoon, Austiniin.

Heiskanen muistelee jatko-opintojaan kovana prässinä, joka antoi laaja-alaisen osaamisen valituista erikoistumisaloista ja ennen kaikkea opetti lukemaan kirjallisuutta tehokkaasti ja kirjaamaan siihen aikaan käytössä olleille indeksikorteille näiden keskeisimmät sisällöt napakasti. ”Yhdysvaltalaiseen jatko-opintokoulutukseen kuului suullisten tenttien suorittaminen valituilta aihealueilta. Pakollista oli Yhdysvaltain historia, minkä lisäksi sai vapaasti valita kolme muuta alaa. Valitsin rodun ja etnisyyden, meksikolaisamerikkalaisten historian sekä urheilun kokonaisuudet. Tenttiin valmistautuminen tarkoitti noin kolmensadan kirjan lukemista vuoden aikana”, Heiskanen summaa.

Alun perin Heiskanen väitöskirjan aiheen piti liittyä tejano-musiikkiin ja vuonna 1995 murhatun teksasilaisen laulaja Selena Quintanillan murhan synnyttämään Selena-ilmioon. Lopulta kurssityöt urheilun ja populaarikulttuurin välisestä suhteesta johdattivat valitsemaan väitöskirjan aiheeksi nyrkkeilyn tilallisuuden – aihepiirin, joka 2000-luvun alussa oli radikaali. Vuonna 2004 valmistunut väitöskirja *Fighting Identities: The Body in Space and Place* tarkasteli nyrkkeilyn tilallisuutta yhdistäen etnografian, historian sekä tilan ja paikan tutkimuksen teorioita. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella nyrkkeilijöiden arkielämän kokemuksia tiukassa tilallisuuteen ja kehollisuuteen liittyvässä teoreettisessa viitekehysessä. Väitöskirjatyössä tehdyn tutkimuksen pohjalta Heiskanen on sittemmin julkaissut monografian *The Urban Geography of Boxing: Race, Class, and Gender in the Ring* (Routledge 2012).

Tohtorintutkinnon suorittamisen jälkeen Heiskanen on työskennellyt tuntiopettajana Turun,

Intohimolla ja rohkeudella tieteenalarajojen yli

Benita Heiskanen kenttätöissä Havannassa.
Kuva: Nadia Nava Contreras.

Tampereen ja Helsingin yliopistossa, postdoc-tutkijana Irlannissa Clinton-instituutissa, apulaisprofessorina Odensen yliopistossa Tanskassa ja tutkijatohtorina Turun ihmistieteiden tutkijakollegiumissa ennen työtään John Morton -keskuksessa.

”Vaikka saattaa nyt näyttää siltä, että olen linjakkaasti siirtynyt työstä toiseen, muistan hyvin postdoc-vuosien haasteet työllistymisessä. Fulbright-stipendini velvoitti minua olemaan Suomessa kaksi vuotta valmistumisen jälkeen, mutta töiden saaminen oli hankalaa, sillä verkostoni olivat pääasiassa ulkomailla.”, Heiskanen kertoo.

John Morton -keskuksesta Heiskanen on rakentanut alusta asti ilmiöpohjaisen ja tieteenalarajat ylittävän eli transdisiplinäärisen tutkimusympäristön. Tämä tarkoittaa, että tutkimuksessa lähtökohtana ei ole minkään tieteenalan tutkimuspe-

rinne, vaan eri tieteenalojen tutkijat työskentelevät Pohjois-Amerikan kulttuureihin ja yhteiskuntaan liittyvien tutkimusongelmien parissa. Historiantutkimuksen menetelmät ovat tutkimuksessa keskeisiä, mutta osana laajempaa metodologista työkalupakkia. Parhailaan Heiskasella on käynnissä kaksi tutkimushanketta, joissa työskentelee yhteiskunnan, kulttuurin ja politiikan tutkijoita eri vaiheista akateemista uraa. Suomen Akatemian rahoittamassa hankkeessa tutkimuskohteena on texasilaisten kokemukset vuonna 2016 voimaan tulleesta ase-laista, joka sallii aseiden kantamisen yliopistokampuksella, kunhan ne eivät ole näkyvissä. Koneen Säätiön rahoittamassa tutkimushankkeessa Heiskanen tutkii tiiminsä kanssa, miten havannalaiset kokevat kaupunkikuvan muutokset Yhdysvaltain ja Kuuban välisen suhteen liennytyskehityksen aikaansaaman yh-

Johanna Skurnik

Benita Heiskanen kenttätöissä Havannassa. Kuva: Nadia Nava Contreras.

teiskunnallisen muutoksen jälkeen kotikaupungissaan. Vuoden 2021 alusta Heiskanen on tutkimusvapaalla tämän hankkeen tiimoilta ja keskittyy kirjoittamaan monografiaa havannalaisten kokemuksista kaupunkikuvan muutoksesta.

Transdisiplinääriseen lähestymistapaan liittyy lukuisia etuja, mutta myös haasteita. Yksi keskeisimmistä liittyy Heiskanen mukaan rakenteisiin ja ihmisten ajatteluun: tieteenalarajat istuvat niin tiukassa, että ilmiöpohjainen lähestyminen tuntuu monesta vieraalta. Tämä vaikuttaa merkittävästi siihen, miten JMC:n kaltainen toimija tulee hyväksytyksi osaksi yliopistoyhteisöä. Toinen haaste liittyy rahoituksen hakemiseen: monet tutkimusrahoittajista operoivat perinteisen tieteenalajaon mukaisesti, jolloin aidosti näitä rajoja ylittävän hankkeen saattaa olla vaikea löytää itselleen sopivaa hakuväylää.

Parasta professorin työssä on Heiskanen mukaan nuorten tutkijoiden kanssa työskentely. JMC:ssa työskentelee väitöskirjantekijöitä ja postdoc-tutkijoita, rahoitustilanteesta riippuen.

Heiskanen on pyrkinyt aktiivisesti rakentamaan keskuksen kollegiaalisen tutkimusympäristön, jossa hanke- ja kirjoitustyöpajat ovat arkipäivää. Heiskanen myös valmentaa tutkijoitaan yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen tohtoriopinnoista alkaen. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi erilaisten mediaesiintymisten harjoittelemista ja analysoimista yhdessä.

”Ns. baby stepsit ovat tässä avain. Yksi JMC:n tavoite on kouluttaa monipuolisia osaajia yhteiskunnalliseen viestintään. Mielestäni paras tapa tämän saavuttamiseen on yhdessä harjoittelemisen ja oppimisen askel kerrallaan”, Heiskanen painottaa. Samaan hengenvetoon hän lisää, että yhtä olennaista kuin puheenvuorojen ottaminen, on myös kyky sanoa ei: ”Nyrkkisääntöni on, että on aiheellista avata suunsa, mikäli tutkijalla on jotakin analyttistä annettavaa keskusteluun, mutta jollei, niin silloin voi kieltäytyä kunniansta. On kuitenkin tärkeää muistaa, että tutkijan työhön kuuluu myös tilan ottaminen mediassa, varsinkin silloin, jos keskustelu on lähdessä väärille urille”.

Yhteisöllisen tutkimusympäristön luominen John Morton keskukseseen on ollut Heiskaselle keskeinen tavoite. Kuvassa tutkijoita John Morton keskuksen seminaarissa. Kuva: Malla Lehtonen.

Haastattelua tehdessä on marraskuun puoliväli: Joe Biden on julistettu Yhdysvaltain presidentin vaalien voittajaksi, mutta Donald Trump ei ole suostunut tappiotaan tunnustamaan eikä aloittamaan siirtymää hallinnon vaihtoon. Kysyn vielä lopuksi, millainen tilanne mahtaa olla ensi keväänä tämän lehden ilmestymisen aikoihin.

Heiskanen ei suostu ottamaan kantaa mahdollisiin tuleviin tapahtumaketjuihin, vaikka toki toivo, että Biden pääsee ongelmitta Valkoiseen taloon aloittamaan työnsä. Sen sijaan hän koros-

taa, että yksittäisistä tapahtumista riippumatta keskeinen haaste Yhdysvaltojen politiikassa tällä hetkellä ovat monella tapaa ylläpidetyt jakolinjat, jotka pitäisi pystyä ylittämään. Ollakseen aito muutoksen tulisi lähteä liikkeelle ruohonjuuritasolta, mutta tällä hetkellä poliitikot ja media ylläpitävät kahtiajakoa, mikä ei tarjoa kansalaisille lainkaan mallia siitä, miten voitaisiin tehdä yhteistyötä käytävän yli ja mitä hyötyä siitä olisi. ”Dialogille ei ole tällä hetkellä tilaa”, Heiskanen summaa.

Benita Heiskasta haastatteli Johanna Skurnik.